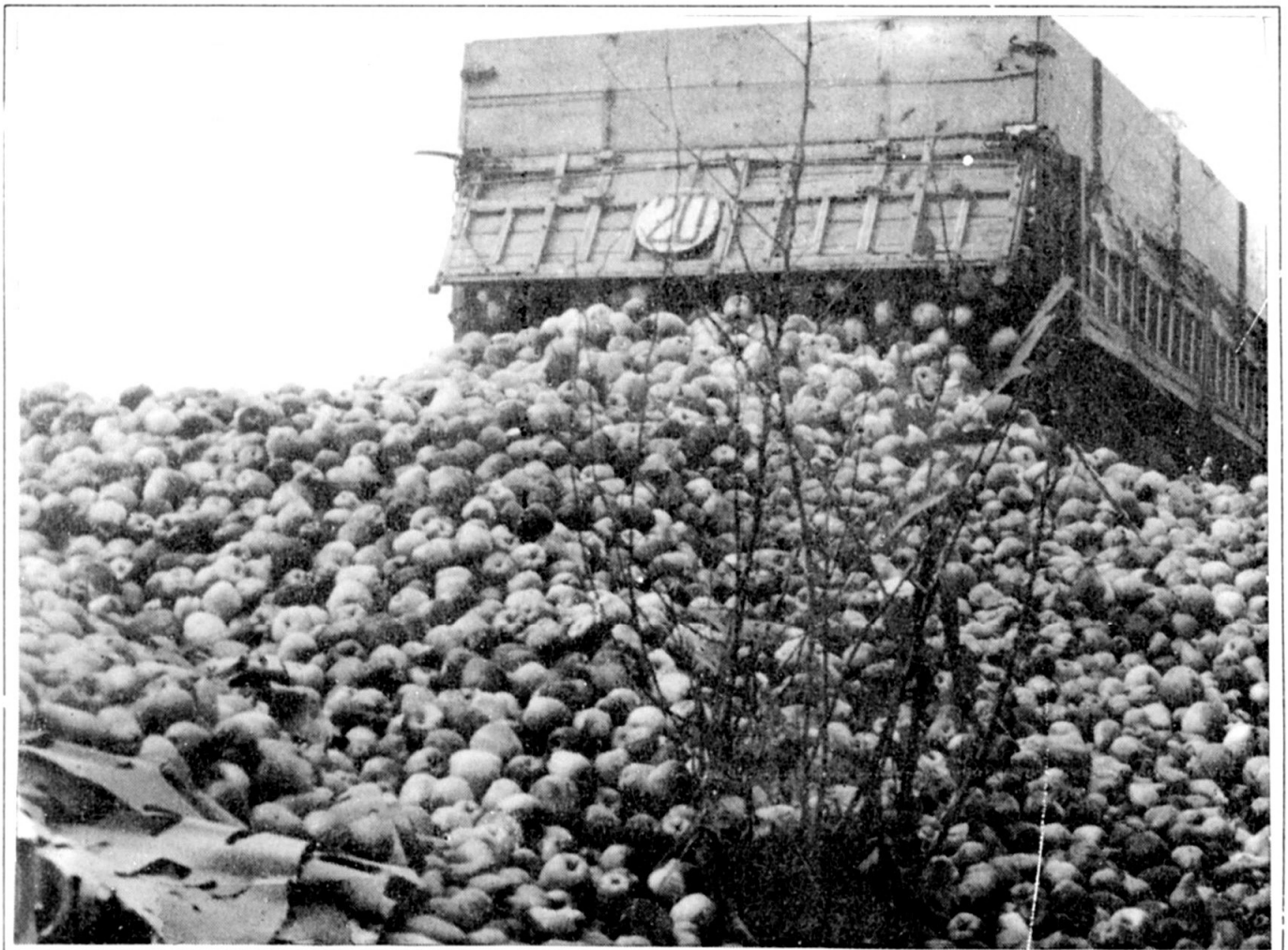

A R T E S A D E L L E I D A

LA FEMOSA

REVISTA D' OPINIÓ I D' INFORMACIÓ LOCAL

núm. 138 - octubre 1992

QUE EN FAREM DE LES POMES ?

PÒRTIC

Si voleu que us siguem sincers, no sabem en tota exactitud el que s'amaga darrera el tant debatut "tractat de Maastrich". No en sabem gran cosa, però com que nosaltres ens considerem ciutadans d'un país sotmès a la sobirania d'un altre país, ja intuïm que la raó (o bona part de la raó) de tot aquest garigall que s'ha muntat no és altre que la por dels estats sobirants a perdre, precisament, part de la seva independència política.

Els estats europeus actuals que tots o gairebé tots s'han barallat entre ells per arrabatar a l'altre part del seu territori o per conservar una vella anexió, seguint la vella tradició que tot territori ocupat per una guerra pertenyia a l'estat vencedor, no acaben de refiar-se que després de la "unió" tots aquests territoris ocupats i que són,

diuen, part de la seva pàtria, no demanin la seva sobirania dins mateix d'Europa, com un estat més de dret.

Per un altre costat, també la majoria d'aquests estats que han intentat sempre marginalitzar, i fins i tot, esborrar (si han pogut) la cultura i llengua de totes les petites nacions colonitzades a favor de la seva llengua i cultura. Ara estan recelosos no que aquestes llengües es reviscolin, sinó que la seva pròpia vagi en regressió a favor d'una altra llengua molt més ben considerada (qui mal fa mal pensa).

Hi ha encara tot això del "prestigi nacional" que han exportat sempre aquests estats, que ara està en vies de deslluir-se dins d'una Europa on ells no podran tenir cap protagonisme. Per aquests estats unipotents, això de passar a segon pla, ha d'estar una cosa

molt terrible i per això (fins a cert punt) es comprensible que la reacció creixi i faci trontollar aquest vell projecte.

Cada estat voldria ser l'àrbitre de la situació; una cosa semblant a ser el "pare de la canalla". Només així no hi hauria recels, ja que no poden suportar que dins d'Europa tots siguin igual i que tots manin el mateix i que, encara, des-

prés surtin les veus de les petites nacions (que ara no compten) demanant el legítim dret d'opinar i de fer respectar la seva llengua i cultura.

Cap (dels que manen) no parla encara de l'Europa de les pàtries, encara que la intueixen sense manifestar-ho, perquè suposen amb esgarrifança que fins que aquest problema no estigui resolt, la Unió d'Europa no serà més que simple teoria.

LA FEMOSA

REVISTA D'OPINIÓ I D'INFORMACIÓ LOCAL

núm. 138 - octubre 1992

EDITA: AGRUPACIÓ CULTURAL
"LA FEMOSA"

CARRER DELS GALLART, 7
ARTESA DE LLEIDA

SEGONA ÈPOCA

DIPOSIT LEGAL: L-264 - 1981

AMB EL SUPORT DE:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Diputació de Lleida

ÍNDEX

PÒRTIC / 1

NOTES I NOTÍCIES / 4

LA SUBHASTA / 7

Per Felip II

LA CULTURA DEL COTXE / 11

Per A. Costafreda

QUAN DIUEN BOU ... / 13

Per Pere Arnau

ENTRETENIMENTS / 14

Per M. N.

RECALLS HISTÒRICS DE LA

VILA D'ASPA (3) / 16

Per Jomaes

RESPOSTA A L'ARTICLE

"RUMORS D'ESTIU" / 19

Per Alternativa Ecologista d'Artesa

AMB POQUES PARAULES / 21

Per Felip Gallart i Fernàndez

CARTES A UN PSICÒLEG / 23

Per Catxepet

FOLKLORE ARTESENC / 25

Per A. C.

Els articles i opinions que apareixen a les pàgines de LA FEMOSA reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

NOTES I NOTÍCIES

S'INICIA LA PLANTA DE COMPOSTATGE I EMMAGATZEMATGE PER A LA RECOLLIDA SELECTIVA DE RESIDUS SÒLIDS URBANS

Ubicada a la zona del secà enfront de l'actual abocador il.legal, s'aixecarà dins de poc la planta de compostatge i emmagatzematge dels residus urbans que de manera selectiva es recolliran a Artesa.

La zona preveu la construcció d'un espai on emmagatzemar els materials que seran venuts per a ser reciclats, com ara papers, ferralla... un altre espai destinat a zona de compostatge de la matèria orgà-

nica transformant-la en adob, i un petit abocador a la vora controlat on s'hi dipositaran les matèries que no són possible de reciclar o compostar sobrerres de les escombreries.

La zona en qüestió abarca una superfície d'aproximadament 4.000 metres quadrats i serà vallada i tancada perimetralment en la seva totalitat. Els moviments de terra van començar ja a finals de setembre.

CONSTRUCCIÓ DE LA CLAVEGUERA AL CARRER LES ERES

Durant el mes de setembre s'ha executat en el nostre poble la construcció de la claveguera del carrer les Eres, adjudicada a l'empresa GARROFÉ S.A. per un pressupost de 2.300.000 pessetes. Aquesta

claveguera que passa per darre-
ra la bàscula municipal està destinada a recollir les aigües residuals dels habitatges del carrer Les Eres i connecta amb la claveguera del carrer Hortes i del carrer Lleida.

CURSES DE POKET-BIKE

Poket-bike, aquest nom tan complicat es refereix a aquelles motos de tamany reduït, petites, amb unes dimensions que ben just deuen arribar als 80 cms. de llarg i 50 d'alt.

Per arribar a poder muntar i conduir una d'aquestes motos es requereix un gran esforç d'equilibri i de domini de la mateixa per tal de no anar a parar al terra, que malgrat queda molt aprop la velocitat

que arriben a adquirir fa que sigui tot un risc.

Així a Artesa, "Els Amics del Motor d'Artesa", van organitzar una cursa de Poket-bike, al recinte de la fàbrica de CROMIN, a la partida SALADA, on van habilitar un circuit. L'espectació i el gran nombre de visitants per veure conduir aquests aparells va ser tot un èxit i van deixar al públic bocabadat.

FESTES LOCALS PER A 1993

El passat dia 24 de setembre l'Ajuntament d'Artesa de Lleida reunida en sessió plenària va acordar les dues festes de caràcter local retributives

i no recuperables per a l'any 1993 les quals quedaren establertes en els dies 19 de març (Sant Josep) i 15 de maig (Sant Isidre).

BALLS DE SALÓ

Al llarg de 2 mesos i a raó de dues hores a la setmana, tot aquell que desitgi aprendre a ballar o perfeccionar el seu estil propi, pot, si així ho desitja, apuntar-se als balls de saló que la Comissió de

Festes ha organitzat per aquesta tardor.

El preu és de 3.500 pessetes i es realitzarà a la sala de la Llar del Poble els dilluns al vespre.

LA SUBHASTA

L'aixovar ja feia molt de temps que l'havia malvenut, tot plegat amb mitja dotzena de llançols, i una altra mitja de tovalloles ja en tenia prou, després li va tocar a gairebé tots els mobles, va deixar-se això sí el llit per descansar, una taula i una cadira per fer els àpats i el butacó dels que sempre havia exclòs amics i parents a l'hora de seure. Quan els diners d'això varen acabar-se va tancar la casa i va donar poders a unes finques perquè la venguessin, això sí, preferentment a una bona família, amb certa tradició a la ciutat, millor que no pas a uns rics de pa sucats amb oli.

A la residència hi va trobar molta gent com ell, però que a diferència d'ell tenien una minsa pensió, que els permetia anar fent, sense luxes però decentment. Els temps van anar passant i mes rera mes, els diners de la llibreta ana-

ven minvat, fins que ara i avui ja pràcticament no hi quedava res, per a més desgràcia seva el consell d'aquell amic de tota la vida que va indicar-li unes segures inversions, va resultar l'errada, pràcticament la primera en els negocis, i de retruc una més de les seves alhora de confiar els diners als altres. Sia per naps, sia per cols amb el que quedava al banc sabia que passaria un mes, i encara ben magre.

Alguns companys de residència n'hi havien parlat, tot i que ho desaconsellaven pràcticament amb certa violència, les sensacions que tots i cadascun havien tingut eren paregutament desagradables, la majoria argumentaven que tot i que era el darrer recurs, calia evitar-ho a qualsevol preu; que després i a la seva edat, era com anar nu per la vida, els projectes de futur ja feia temps que estaven abandonats i

que si a sobre perdia això no li quedaria motiu per a viure.

Tot i que els que ho havien fet una i mil vegades li demanaven que no ho fes, sabia que no tenia cap més remei, per això aquell dia va posar-se el millor dels pocs vestits que li quedava a l'armari (l'envoltori sempre ajuda a vendre el producte), va fer-se arranjat els cabells, i ben afeitat i pentinat, va sortir de bon matí de la residència, un passeig per al parc l'ajudaria a tenir més força per al que calia fer i a més gaudiria per darrera vegada del que anava a perdre. Va seure a prop de l'estany i amb la mirada va anar repassant el que ja no tindria mai més. Durant hores i hores els ulls perduts a l'horitzó li feien veure un dia clar, lluent, mentre que els núvols semblaven dibuixar al cel formes grotesques de plantes i flors que es desfeien.

Cansat de l'aire fred que li tallava el rostre, va anar apropant-se al lloc on li havien dit, va notar que els peus encara li pesaven més del que era normal, el bastó l'ajudava

a aguantar-se dret, però semblava com si s'haguessin posat d'acord en fer el camí més dur, ben costa a munt, tot i que semblava prou pla. Gairebé sense forces va travessar el llinard de la porta, era la darrera porta que passava sencer, i sabia que quan tornés a passar-la ja no seria el mateix, i per això la va veure tan ampla.

El saló de les subhastes no era ni de bon tros ple de gom a gom, a més es detectava clarament que la majoria dels presents hi eren per a tafanejar més que per a una altra cosa. Tot i que era més conegut en segons quins ambients, a poc a poc i a cau d'orella la gent anava coneixent l'existència del local, però pocs hi anaven a comprar; avui solament la gent de les primeres fileres semblaven tenir un cert afany de compra, i a ben segur que voldrien estar prou segurs de la qualitat de la mercaderia. Tot i que la majoria preferia anar-s'ho fent per si sol, a la tercera cadira s'asseia el jove que gràcies als diners dels pare i del padrí, havia tingut tots els capricis haguts i per

haver, i que la compra n'era un més. Dues cadires més enllà, hi seia el típic matrimoni de nou-rics, vestits amb un gust més que dubtós lluien joies i re-llotges de marca però fent la clara aparença de ser uns nous vinguts al món dels milionaris pel camí d'una rifa o per una herència d'una parent llunyà amb el qual no s'hi compta. Tampoc no hi mancava l'habitual en aquests llocs que està sempre a l'aguait, per si hi ha alguna cosa especialment interessant, vaja com quan a l'estiu hom va de rebaixes per fi de temporada.

Quan va tocar-li el torn i com darrer esforç i previ que els interessats fessin les seves ofertes, va pujar a l'estrada, i amb cert entusiasme va anar esqueixant la seva vida, els seus estudis, el seu treball, la seva família, la guerra, els seus viatges, i el camí que l'havia dut fins ací, després va aguardejar el resultat de la subhasta fora del saló, no volia saber com valoraven l'altra gent el que a ell tants esforços li havien valgut, i encara més li costava de perdre.

L'encarregat, ja ho tenia previst, no era el primer que ho demanava, i va conduir-lo fins al despatx annex.

Allí va romandre en silenci, fins que passats deu minuts la mateixa persona que l'hi havia dut va obrir de nou la porta i amb un somriure de maitre de restaurant va demanar-li que tronés a entrar al saló; lentament va anar fins a l'altell, a sobre una tauleta, disposada a l'efecte, hi havia els diners (això sempre es pagava al comptat i amb diners per evitar els riscos de possibles retorns), i en peu i a prop de la tauleta el comprador, que no recordava d'haver-lo vist en entrar, es veia bona persona, tot i que denotava que l'afany pels diners li havia robat la vida.

Va recollir els diners, després va deixar sobre la tauleta els que havia ofert a la subhasta, i de sobte va sentir la ment gairebé en blanc, i els peus també semblaven més lleugers, i amb el cap cot va encarar la porta de sortida, amb més pena que glòria. El comprador va recollir de sobre la taula, les vivències, les expe-

riències, els coneixements, els records que el vell hi havia deixat, i tot i que la seva vida va omplena-se ràpidament de

mil sensacions, també ell va començar a sentir-se vell, amb els peus pesats.

Felip II

humor

La cultura del cotxe

El progrés econòmic ens ha portat el benestar social, al mateix temps, també, que ens ha dut el cotxe. Amb el cotxe la gent ha après a viatjar, a desplaçar-se còmodament i amb rapidesa d'un lloc a l'altre. Les distàncies s'han fet petites i per això hom coneix el país molt més i millor que mai. L'home (l'home i la dona) se n'ha fet tant de dependent que sembla més una pròtesi del seu cos, ja que no saben fer res ni anar enlloc sense aquest giny mecànic amb rodes.

Quan alguna vegada diem que els joves no tenen cultura, segurament que ens equivoquem, ja que de cotxes sembla que ho sàpiguin tot; marques, tipus, models, potència, consum... pregunteu-los el que vulgueu. El cotxe, fins i tot, és el seu principal tema de discussió o de conversa. Corren tant i van tan lluny que s'han oblidat una mica del seu poble. Al poble

només hi viuen... és quan marxen amb el cotxe que se senten lliures i feliços.

Potser no és del tot cert això que dic, perquè com en totes les coses hi ha de més i de menys, hi ha els pros i els contra, però, si més no, és aquesta la sensació que tenim (jo i gent com jo) que hem conegut els joves dins un altre ambient local i per això ens preocupa pel que passarà prop nostre amb el buit dels joves. No seré jo qui trenqui una llança en defensa de temps passats, però sí que em preocupa, i molt, aquesta descurança de cara al poble per part dels joves.

Penso que els pobles, sobretot el nostre, han deixat de ser pobles i s'han convertit només en un carrer o barri marginal de la ciutat on ningú no hi para sinó és per a dormir. Els joves han fet amistat amb molts joves (que això és bo i

no hi faig cap retret) d'altres pobles i els pobles d'aquests amics són, una mica els seus pobles quan hi ha alguna festa o s'hi festeja algun esdeveniment rellevant. Com deia, no tenen poble, són d'un carrer de ciutat.

Als pobles són la gent gran o de mitjana edat els qui malden per mantenir encés el caliu de sentir-se, encara, una comunitat viva, tot fent activitats no lucratives o discutint les coses que no rutllen o trrencant-se les banyes per mirar com poden engrescar els joves del poble perquè siguin ells el motor de qualsevol reivindicació o activitat que es pugui desenvolupar aquí mateix.

Per als joves tot sembla anar "sobre rodes" i no és d'ara mateix que ja ho diu la dita: "gent jove, pa tou". Però aquesta mena de deficiència pel cotxe i per allunyar-se del poble, sí que és nova. Tenim un jovent desarrelat que difícilment quan s'estabilitzi (quan és fàcilment gran) i torni a la pleta a fer-se sedentari, no veurà el poble de la mateixa manera que l'han vist i l'hem vist, generacions anteriors. La vida al poble i el sentiment de poble canviarà i potser (si no volem passar per reaccionaris), caldrà anar-se fent a la idea per mirar d'aprofitar, d'aquest canvi, les coses bones que, potser, ens aportarà.

A. Costafreda

Quan diuen

Bou

Fa temps que el sector agrari està en crisi i això, encara que tothom ja ho sabia, ningú no en feia cas, ni els propis pagesos que, acostumats com estan a les inclemències del temps els semblava que això era una cosa passatgera, com una mala collita... "l'any que ve, si el temps acompanya...". Ara es veu ben clar (si hom vol ser realista) que aquesta crisi no canviarà i que els pagesos són una espècie a extingir, almenys aquesta mena de pagesos dels quals estem acostumats a parlar.

Fins ara els pagesos anaven caient poc a poc i això no alarmava ningú, però ara, i d'una manera descarada, s'ha aixecat la veda i els pagesos caurant a grapat com una volada d'estornells en una xarxa. La pregunta que penja enlaira com un espasa de Damocles és: ¿i que se'n farà d'aquesta deixalla de pagesos atrapats a la

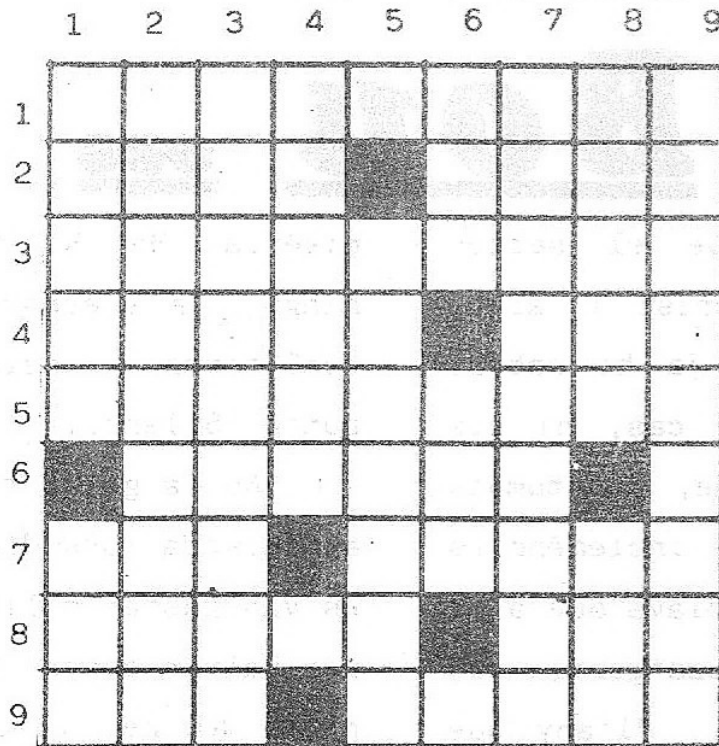
misèria? Ha! No hi ha pensat ningú, ja s'espavilaran. Però com? torna a insistir la pregunta. Silenci.

No fa gaire temps que les administracions d'alguns països es van gastar milions de dòlars per salvar quatre balenes atrapades al gel glacià. Actualment també totes les administracions es gasten milions de pessetes en protegir espècies animals en vies de regressió o en perill d'extinció. Serà potser aquesta protecció a l'animal pagès el que el salvarà de desaparèixer? I dels pagesos que "volen viure de la terra" i dignificar la seva condició d'éssers humans què se'n farà?

"Quan diuen bou, bou o vaca hi ha" diu la dita popular. Quan les coses van maldades, quan tot el sector està en crisi, que ningú no esperi, de l'Administració, cap miracle.

Pere Arnau

MOTS ENCREUATS

HORITZONTALS.

1.- Estat europeu. 2.- Déu suprem nòrdic. Al revés, mancat d'estudis. 3.- Forma local. 4.- Enrique de(1857-1934) comte de Fígols. Institut Vinícola Nacional. 5.- Dança lenta molt antiga. 6.- Al revés, assenyalat com a culpable. Mil. 7.- Unitat de treball. Actor cinematogràfic alemany (1904-1964). 8.- Cognom de varis polítics castellans. Al revés, nova. 9.- Un dels planetes. Que se li ha passat el raser.

VERTICALS.

1.- Enganyós, fraudulent. Ocell de la família de l'estruç. 2.- Adorar ídols. 3.- Estat d'Amèrica Central. 4.- Pinya tropical. Consonant. 5.- Mil. Fer lòbuls. 6.- Aquí. Al revés ànec. La primera. 7.- Treuràs la resina dels arbres. 8.- Cinc números romans. Cinquè satel·lit de Saturn. 9.- Exhalament de l'alè.

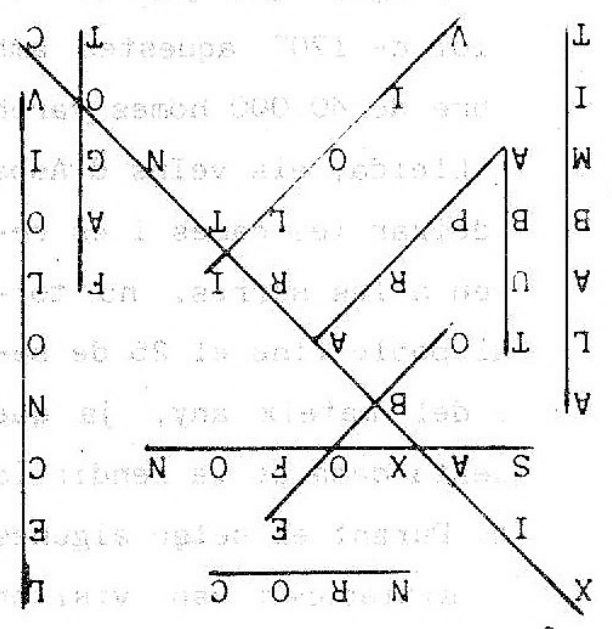
X	T	I	N	R	O	C	N	I	L
E	I	E	Q	U	E	S	I	D	E
N	S	A	X	O	F	O	N	E	C
A	G	S	B	E	I	V	D	S	N
L	T	O	S	A	H	N	E	P	O
A	U	Q	R	V	R	I	S	F	L
B	B	P	I	E	L	T	I	A	O
M	A	U	S	O	I	E	N	G	I
I	G	H	I	N	X	P	S	O	V
T	E	V	P	I	W	E	D	T	C

Buscant dintre del recuadre hi trobareu els noms de 10 instruments musicals.

SOPA DE LLETRES

SOLUCIONS

- HORITZONTALS.**
- 1.- Dinamarca. 2.- Odín. Llec.
 - 3.- Localisme. 4.- Olano.
 - 1.V.N. 5.- Sarabanda. 6.- Acu-
 - sat. M. 7.- Erg. Lorre. 8.-
 - Maura. Nea. 9.- Urà. Rasat.
- VERTICALS.**
- 1.- Dolos. Emu. 2.- Idolatrar.
 - 3.- Nicaragua. 4.- Ananas. R.
 - 5.- M. Lobular. 6.- Acti. Oca.
 - A. 7.- Resinaràs. 8.- C.L.M.V.D
 - Rea. 9.- Alenament.

Reculls històrics de la vila d'Aspa (3)

Al llibre de Memòries de l'arxiu parroquial, el capellà don Josep Costa, que vingué l'any 1854 i va viure durant molts anys al poble, ens refereix que el poble d'Aspa va pendre part a la guerra de Successió, ja que encara pugué veure un portal a l'entrada davant del riu, i que per un costat es repenjava a la casa del Monjo, destinat segons la tradició a defensar-se i obtaculitzar el pas de les tropes de Felip l'Animós. Afeigeix que quan el 16 de juliol de 1707 aquestes amb un nombre de 40.000 homes varen sitiar Lleida, els veïns d'Aspa varen deixar les cases i es refugiaren a les serres, no tornant al poble fins el 25 de setembre del mateix any, ja que en aquesta data es va rendir la ciutat. Durant el setge algunes forces sitiadores van visitar la població però no hi trobaren

ningú.

D'aquestes aportacions es dedueix que els veïns d'Aspa abrigaven el projecte de resistir i defendre el poblat, però segurament per la superioritat numèrica de l'enemic es van retirar a la serra.

Tal vegada la postura d'aquesta guerra, fou la causa que l'escut local, figura a part de la flor de "lis", els llorers invertits (que segons les normes heràldiques vol dir armes inflamades).

Jo particularment vull afegir una altra versió del llorer invertit que em va contar un senyor de l'arxiu de la Diputació, deia: "El llorer invertit, vol dir que els d'Aspa no eren seguidors de Felip V, i per això els va castigar (ja que no pugué amb lluita, sí moralment amb el seu escut.

Durant el curs de la guer-

ra de la Independència, el veïnat d'Aspa va intervenir amb decisió i valentia. A l'obra "Efemérides de la guerra de la Independència a Catalunya" d'en Ramon Huguet; es consigna que el 30 de juliol de 1809 la junta del Corregiment de Lleida reitera als pobles del seu territori una circular, ordenant a les justícies formessin amb els veïns companyies de reserva, i que tal disposició l'havien complit els d'Aspa i altres tres pobles. També a la mateixa obra es veu anotat l'afusellament a Lleida per ordre de Henriot, l'any 1810 d'en Pau Monné d'Aspa.

Amb una sortida desafortunada que va intentar la guarnició de Lleida el 23 d'abril de 1810 varen morir lluitant contra el 117 Regiment francès, Pere Joan Freixanet i Adop, i Josep Ribes Morell, naturals d'aquí.

Al llibre de "Genealogice" de l'arxiu parroquial es troben dades d'aquests patriotes. El primer, hereu de la casa Gil, estava casat amb una dona d'Artesa de Lleida. El seu cadàver va quedar entre els dos focs,

ja que compta que va ser menjat pels animals. El segon també casat, era hereu de la casa Flaret.

Tornant a les "Efemérides" es troba que el 9 de gener de 1812 l'afusellament d'Antoni Arán d'Aspa.

Com a contrapartida d'aquestes actuacions patriòtiques tampoc va faltar a Aspa algun que altre guerriller que aprofitant-se de les circumstàncies va fer algun acte reprobable. Aquest fou el cas dels Belianes tres germans que arrossegaren alguns joves per fer la guerra als francesos. La major part d'aquests joves en veure que els capdavanters es dedicaven al pillatge, varen ingressar a l'exèrcit Regular, i els pocs que varen seguir al Belianes tingueren una fi desatrossa. En quant als germans, dos varen morir a la guerra i l'altre fou afusellat a Agramunt per les mateixes tropes espanyoles (Memorias).

L'any 1820, després de la Rebel·lió de Reg, s'imposa de nou la Constitució, 11 joves d'aquí s'allistaren a les partides que lluitaven per la mo-

narquia absoluta de Ferran VII i ningú no va seguir els liberals.

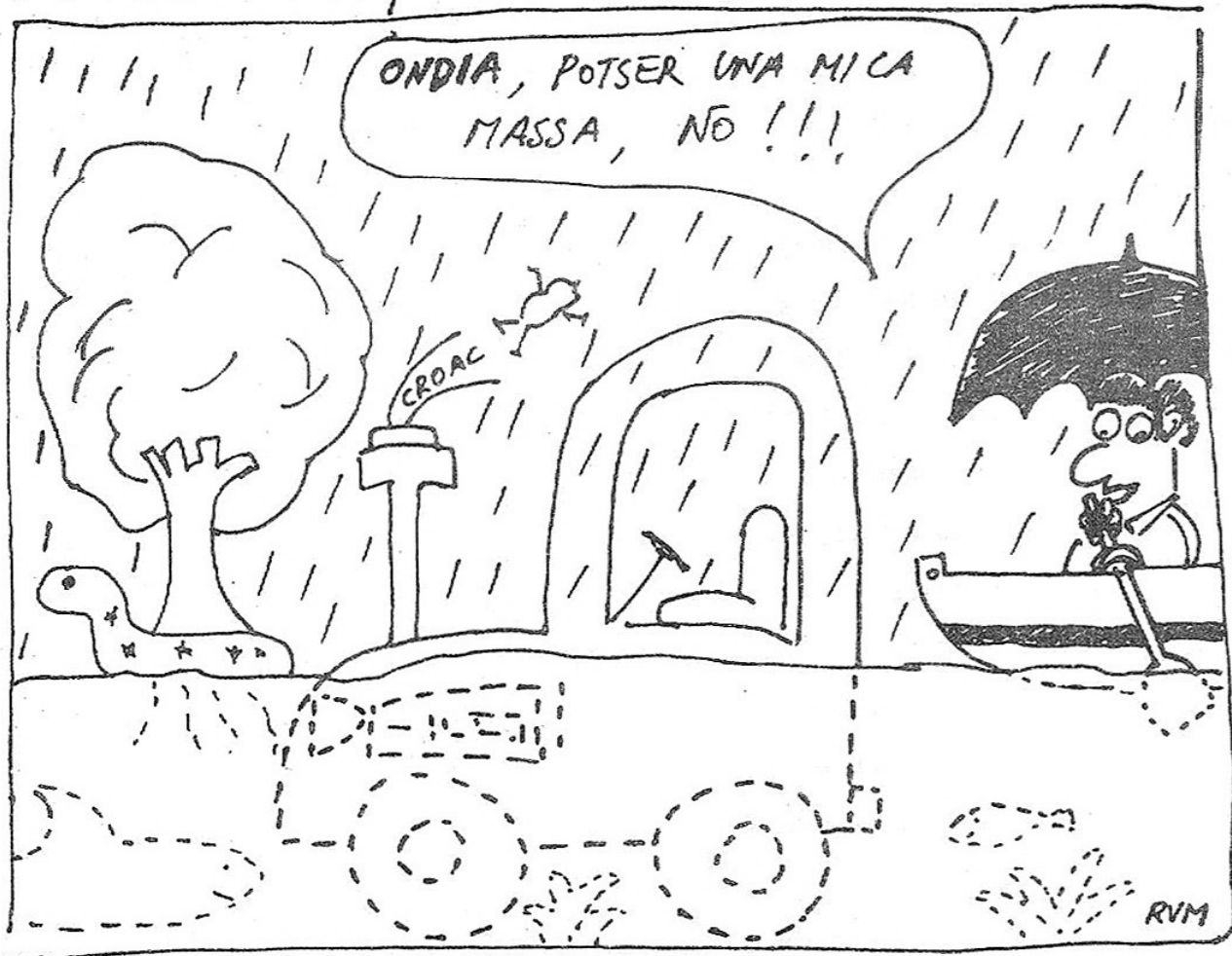
Al 1833, després de la mort de Ferran VII, varen marxar a les files Carlistes 10

homes d'Aspa, que sempre sigueren fidels a Carles V. Tan sols un del poble va lluitar al costat Isabelí en aquesta primera guerra Carlista (Memorias).

Jomaes

humor

AQUEST ANY SI !!!

RESPOSTA A L'ARTICLE

"RUMORS D'ESTIU"

Si bé és cert que per un període més o més curt hom va dubtar de la continuació del projecte de recollida selectiva de brossa en la fase de construir una planta per tal de convertir la matèria biològica en adob orgànic tal com feien els nostres avis i que alguns encara recordareu, avui aquesta vacil·lació ja és sortosament, record.

Estem molt contents d'aquest article tan entusiasta que d'alguna manera tradueix l'opinió d'un nombre cada cop més nombrós de veïns de la nostra vila i estem contents perquè ens adonem que cada dia que passa per diferents mitjans rebent informació i constatem que la col·laboració directa dels ciutadans és decisiva de cara a preservar el medi-ambient del nostre malmés planeta. No hi fa res que el forat de la capa d'ozó ens caigui una mica lluny

com també ho està l'accident de Xernobil i tantes altres irregularitats i descuresances ambientals. La gent d'Artesa sap que a la Femosa s'hi pescaven crancs o que la fonteta de Grealó donava aigua potable etc. etc. això ho tenim a tocar de la mà, el Segre és una clauveguera. L'únic de positiu que en podem treure d'aquesta situació és quin camí cal seguir perquè tinguem un planeta sa durant les properes dècades i que altrament no tenim cap dret a deixar a les futures generacions els inconvenients i la baixa qualitat de vida que comporta la pol·lució.

Nosaltres des d'Artesa podem començar per participar amb tota la nostra voluntat a separar els diferents materials per tal que la matèria biològica que surti de la nostra planta sigui de qualitat i quan l'utilitzem doni el màxim de rendi-

ment. Som conscients que qual-
sevol canvi d'avid és inicial-
ment un contratemps, però hem
de ser conscients que el con-
tratemp desapareixerà quan ens
hi haguem acostumat decidida-
ment. De fet nosaltres tampoc
no som novells del tot en
aquesta activitat, un percen-
tatge cada cop més alt de veïns
està participant en la recolli-
da mensual dels alumnes de 8è
de Bàsica del nostre col·legi
"Els Til·lers". Es una activi-
tat molt interessant reconeguda
en diferents indrets: altres
escoles, poblacions i el mateix
Departament de Medi Ambient de
la Generalitat. Som els primers
a endegar aquest projecte de
recollida selectiva, això és un
repte per a nosaltres però per
altra banda sabem que no estem
sols que altra gent també vet-
lla i es preocupa perquè a no-
saltres ens vagin bé les coses
per a poder posteriorment ex-
portar la idea a altres municipi-
pis de Catalunya sensibilitzats
també pel tema del medi am-

bient.

Properament sortirà un mo-
nogràfic de la Femosa on es do-
naran més detalls sobre la im-
plementació de la recollida se-
lectiva de brossa a nivell mu-
nicipal, també farem reunions
formatives on es donarà tota
mena de detalls i material per-
què tothom pugui participar
sense cap mena de mancaça.

El nostre bon amic en el
seu article em dóna a entendre
que el projecte de recollida
selectiva és un dels més impor-
tants que ha tingut Artesa. No-
saltres per la nostra banda sí
que podem dir que és el projec-
te més solidari i que afecta a
tots sense excloure ningú, que
els beneficis econòmics també
revertiran a la nostra població
i els ecològics es transmetran
a l'aire, a l'aigua i a la ter-
ra en general els quals seran
missatgers que explicaran al
proïisme d'arreu la nostra noble
acció de cara a un futur inme-
diat.

ALTERNATIVA ECOLOGISTA D'ARTESA

AMB POQUES PARAULES

Us hauria de caure la cara de vergonya

La patronal espanyola, la CEOE, ha afirmat que cal coger les pensions i els salaris per al proper exercici. El seu president, el senyor Cuevas, pensa que els pressupostos generals de l'Estat per a l'any proper són "expansius, esbojarrats i electoralistes", ja que no restringeixen un dels capítols més importants de la despesa: les pensions.

El senyor Cuevas i els seus sicaris bé deuen de saber quan cobra un jubilat, i que, ni de lluny, no és suficient per viure. I no obstant és permet, amb tota la tranquil·litat fer afirmacions tan esbojarrades expansives -d'electoralistes no en tenen res-. El senyor Cuevas no en tindria ni per un sopar, amb el que cobra un pensionista, evidentment. La seva feina és fer diners i no preo-

cupar-se per coses tan "supèrflues" com és l'arribar a final de mes, estar calentó a l'hivern, poder donar una mica de paga al nét, ajudar a la família a pagar alguna lletra, fer un raconet per quan calgui, per quan no es pugui valdre per ell mateix. Clar que el senyor Cuevas, evidentment, és un home seriós i el seu temps no pot manllevar-lo amb coses tan elementals. Ell pertany a aquesta raça de triomfadors i segur, segur, que quan sigui vell no li caldrà témer per aquestes menudències, que, per altra part, tant perjudici econòmic li reporten.

Som en una societat deshumanitzada, on, dissortadament, declaracions com les del senyor Cuevas tenen molt ressò, o cert ressò, entre, precisament, bona part d'aquells que més tenen,

que més podrien ajudar. Els valors humanitaris són de baixà. De fet potser sempre ho han estat. L'individu compta només com a eina de treball, com a peça d'un complex engranatge de producció i de consum. El vells aturats, deficients, i altres éssers "improductius" i amb poca capacitat de consum, des d'un punt de vista empresarial, no hi tenen cabuda. Per això el senyor Cuevas pot fer certes afirmacions sense que li caigui la cara de vergonya. Per això tots els senyors Cuevas del món poden dedicar-se a fer diners com sigui, a amagar diners on

convingui, amb tota impunitat, recolzament polític, i, per si això fos poca cosa, gaudir d'un extraordinari prestigi social. Avui allò vertaderament admirable és fer "cales", amuntegar bitllets: si convé és pacta amb el dimoni. Quan hom té certa quantitat se li obren moltes portes: pot fer ostentació, pot esdevenir el més perfecte dels cretins sense temor a fer el ridícul; pot, en fi, ja se sap, aconseguir que els altres paguin, o que no cobrin, que bé a ser el mateix. Tenir, posseir, per sobre del ser. Fins quan? Això ja no ho sap ni el vent.

Felip Gallart i Fernàndez

Cartes a un psicòleg

Senyor metge:

Se'n recorda de mi?.

Li escrivia cartes desgavellades enlloc de jeure al seu divà i vostè em tornava resposta amb els seus consells, les seves apreciacions, els seus silencis,...

En la meva darrera carta (març, 1992) li mostrava el meu desencís per la medicina, ja em creia un cas inguarible, de res no servien les seves reflexions em resignava a ser per sempre més un xiquet una mica estrany, "raret" era la paraula més exacta.

I ara ha passat l'estiu, estic fart de somiar pomes, patots, peres, bancs i calor, i em sento més raret que abans; per això m'he decidit a tornar a escriure'l. Li aclareixo que continuo pensant que la meva malaltia és crònica, que jo he nascut així i així restaré, que

no tinc solució vaja; però poder pensar en veu alta em fa sentir una mica més bé. De vegades, abans, quan li escrivia més sovint, quan al vespre sollet i tancat al "quarto" agafava el llapis ("Nen, que et trobes bé?", cridava la mare) anava resseguint imaginativament l'evolució de la meva confusió mental i vaig arribar a dibuixar els gràfics dels meus avenços i davallades.

Si ho dibuixés ara, tot fóra una baixada en picat, buscant el "límit inferior de la funció" de la qual parlen els matemàtics.

Bé, també li volia dir que no tot ha estat en l'estiu. En la darrera carta ja estava molt alterat i ara me n'adono quan l'he rellegida a La Femosa; aquella carta és il·legible, incoherent, i a més ni jo mateix entenc com vaig escriure

tantes paraules estranyes: "prevonitzin", "Woodie Crudie", "Confrence", i per rematar-ho només al començament de la carta es llegeix "sóc a l'etapa fresca", quan jo fotut com estava, parlava de l'etapa fosca, de la desmoralització del malfalt.

Ja ho veu, una desgràcia, i per l'altra part no hauria de ser tot tan negatiu doncs, em fa vergonya confessar-ho, aquest estiu he fet "novieta". Una novieta amb diminutiu perquè ens vèiem, potser ens agradàvem, rèiem plegats i... prou; per això parlo de novieta, perquè en les 3 setmanes que va durar no vam fer plans de matrimoni, ni d'anar a buscar la

parelleta com fan els promesos tal com cal.

I les promeses també es cansen dels estranys, o sóc jo que me'n canso. No ho sé. Ja hi tornem a ser amb l'embolic: estic content per haver tingut noia però també n'estic trist just per la paraula "haver tingut".

Ai quin mal de cap; ja en parlarem un altre dia si encara es veu amb cor d'escoltar-me i d'escriure'm.

Catxepet

PD: Ho sento també pels diners que li devia endarrerits. A partir de la propera resposta ho posarem tot al dia, eh?.

.. de -

FOLKLORE ARTESENC

Jocs i entreteniments (13)

LA BUFANDA:

Era un joc de nens. A l'hivern, quan gairebé tots portaven bufanda, se n'escollia una per a fer-la servir de "porra"; dos xiquets l'agafaven, un per cada cap i li anaven donant toms, cadascú cap a un costat diferent, quan els semblava que ja estava prou cargolada ajuntaven els dos caps i llavors la bufanda es cargolava sobre si mateixa quedant com una mena de trena. Un cop fet això i ja escollits els jugadors que primer l'havia d'agafar i un altre al qual el primer havia d'empaitar a cops de bufanda, ja començava la distracció.

Tots els altres jugadors (com més millor) es posaven drets fent una rotllana, mirant tots de cara endins i posant les mans juntes al seu darrera. El jugador que pagava es posava a córrer donant toms a la rodona, per la part de fora, empaitat sempre pel jugador que tenia la bufanda que, si el podia tenir a prop li anava donant cops de "porra". El jugador que pagava, quan ja estava cansat de córrer o de rebre cops, es ficava a la rotllana entre dos jugadors; llavors el jugador de la seva dreta havia de sortir del cecle i posar-se a córrer per no ser aconseguit pel de la bufanda. El jugador que tenia la bufanda, per la seva part, quan li semblava, deixava la bufanda penjada a les mans d'un altre jugador qualsevol de la rotllana, procurant que el que pagava no se n'adonés i seguia corrent fins que es col·locava, també, a la rodona. El nou jugador de la bufanda esperava, sense moure's del seu lloc, que passés pel seu costat el que pagava, llavors sortia del cecle i l'empaitava a cops. El joc continuava fins que se'n cansaven.

L'ESPADENYA:

Aquest també era un entreteniment de xiquets. Entre tots

els qui volien prendre part en aquesta distracció, es triava a sorts el qui havia de pagar, quan això ja estava decidit, tots els altres jugadors es posaven asseguts a terra arrepenjant l'esquena en una paret i amb les mans amagades al darrera. El jugador que pagava s'havia de treure una espardenyia (o el calcer que portés) i tot posant-se d'esquena als altres, havia de llençar l'esparde-nyia per sobre del cap, cap els jugadors asseguts, la qual era ar-replegada per algú d'aquests i amagada tot seguit darrera la seva esquena. Com que els jugadors eren asseguts un tocant de l'altre i l'esparde-nyia passava d'una mà a l'altra per darrera les esquenes dels jugadors, no se sabia mai en quin lloc es trobava. Un cop l'esparde-nyia ja estava amagada entre els jugadors, el xiquet que pagava l'havia de cercar per recuperar-la, així que es posava a passar les mans entre un jugador i l'altre per a trobar-la. Al ma-teix temps havia de vigilar que mentre la buscava per un costat, el jugador de l'altre cantó no li donés un cop d'esparde-nyia al cul ja que la diversió d'aquest joc era això: poder pegar cops d'es-pardenya al seu propietari. L'esparde-nyia, en un cas extrem, també podia volar per sobre els jugadors d'una punta a l'altra de la fi-lera. Quan l'amo de l'esparde-nyia aconseguia de recuperar-la, el jugador últim que l'havia tocada, passava a pagar i l'altre s'as-seia al seu lloc.

EL RASCLET:

Vet aquí un entreteniment ben senzill on els participans es jugaven els seus estris de joc; els "sants" o els "toreros". Els jugadors, dos o més, cercaven un lloc idoni per a poder jugar; una taula, una cadira o, més freqüentment, un pedrís. Aquest es-barjo consistia simplement en que cada participant, al seu torn, dipositava un "sant" o el que fos, sobre una plataforma plana (taula o pedrís) i amb una mà l'empenyia fins que el "sant" queia al vuit voleiant suaument fins a caure a terra. Quan el "torero" o el "sant" queia sobre un altre (encara que només el toqués), aquest guanyava la partida i es quedava tots els "sants" que en aquell moment eren a terra. El joc el recomençava el jugador que

havia guanyat.

FER EQUILIBRI:

En aquest entreteniment només hi podien prendre part dos jugadors, els quals es posaven drets, de costat, però un lirant endavant i l'altre endarrera a fi i efecte que cadascú donés el seu costat dret a l'altre. Obrien les cames per aguantar millor l'equilibri fent de manera que el peu dret dels jugadors es toquessin. Un cop col·locats d'aquesta manera es donaven la mà dreta i se l'agafaven. Comptaven fins a tres i començaven a fer força tot estirant-se les mans, ara endavant ara endarrera, cap dalt o cap baix, endins o enfora, suau o amb estrebades, procurant cadascú de fer perdre l'equilibri a l'altre i al mateix temps de conservar el seu. El jugador que primer movia un peu, perdia. A voltes el jugador que guanyava s'havia d'enfrontar a un altre jugador o donar la revenja.

ELS TOROTUTS:

Aquest entreteniment era tant per a nens com per a nenes i hi podien prendre part tants jugadors com vulguessin. Quan es decidia distreure's amb aquest joc, tot el grup anava a buscar fang en alguna bassa o cèquia, es triava sempre un gang fi i espès. El terreny de joc era sempre un lloc pla, generalment de sòl enllambordat o de roca. En aquest indret la canalla acabava de pastar o treballar el fang fins a fer-lo "bo" (fins que no s'enganxava a les mans). Quan tots els jugadors ja estaven a punt començava el joc, el qual consistia a fer amb el fang com una mena de cassoletes (torotuts) de forma i mesura a gust de cadascú (n'hi havia que feien un torotut llarg i dividit amb més d'un compartiment). El que s'intentava sempre era que les parets fossin resistents i la base el més ampla i prima possible perquè petés com més millor.

Cada jugador o jugadora quan ja donava per enllestit el seu torotut (sense cap ordre de prioritat) demanava permés per a fer-lo petar. Per fer aquesta operació el jugador es posava el torotut al palmell de la mà (la boca de la cassoleta mirant amunt)

així preparat, mantenia aquest diàleg amb els altres jugadors:

-On és el rei?

-A la pallera.

-Què fa?

--Dorm.

-Tiro?

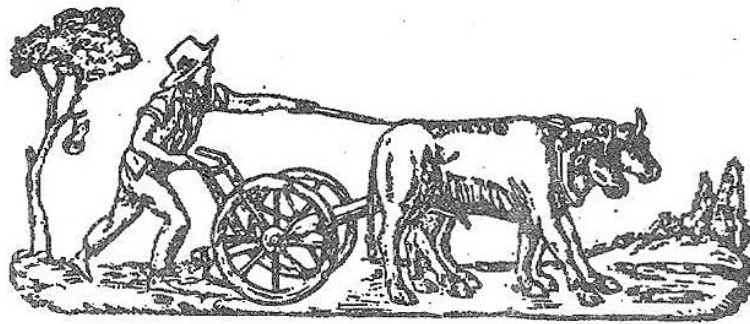
-Plom!!.

Acabat aquest diàleg, el jugador o jugadora llençava a terra el seu torotut, fent de manera que caigués de boca i el més perpendicular possible a fi i efecte que la presió de l'aire comprimit (en esclafar-se el fang) reventés amb un bon forat el cul del torotut. Aquest forat o forats (si el torotut era de més d'un compartiment) els altres jugadors l'havien de tapar amb un tros de fang; cada jugador agafava una mica del seu fang i feia com una mena "xapa" o plaqueta el suficient grossa per a cobrir l'esvoranc del torotut del que l'havia fet petar. D'aquesta manera, cada jugador quan feia petar el seu, rebia fang de tots els altres jugadors. A voltes passava que un torotut, ja perquè no estava ben fet o perquè es llençava malament, s'esclafava sense petar, d'això se'n deia "fer llufa".

Tot i que el fang no els costava res, la canalla l'estalviava tant com podia a l'hora de pagar als altres companys; les tapes de fang per a cobrir el forat dels torotuts dels altres, les feien tant primes que a cops no eren acceptades pel jugador que les rebia. Els jugadors més traçuts anaven acumulant fang mentre que els més sapastres se'ls escursava; els uns podien fer els torotuts cada cop més grossos i els altres l'havien de fer cada cop més xics.

A.C.

LA FEMOSA

25 ANYS